

1. Obiekt

RZEŻNIA MIEJSKA

2. Czas powstania

1889/91-1925 r.

3. Miejscowość

S Z C Z E C I N

4. Adres **Szczecin**

ul. Wendy 1, 3

działki
nr ~~10/1~~ 2/1, obr. 83 Śr
księga wieczysta

5. Przynależność administracyjna

województwo **szczyecińskie**

gmina **Szczecin - miasto** *po Szczecin*

6. Poprzednie nazwy miejscowości

Stettin

(Am Dunzig Str. 1,3)

7. Przynależność administracyjna
przed 1 VI 1975

województwo **szczyecińskie**

powiat **Szczecin**

8. Właściciel i jego adres

**Przedsiębiorstwo Produk.-Usługowe
"Port Rybacki - GRYF"**

70-651 Szczecin, ul. Władysława IV 1

9. Użytkownik i jego adres

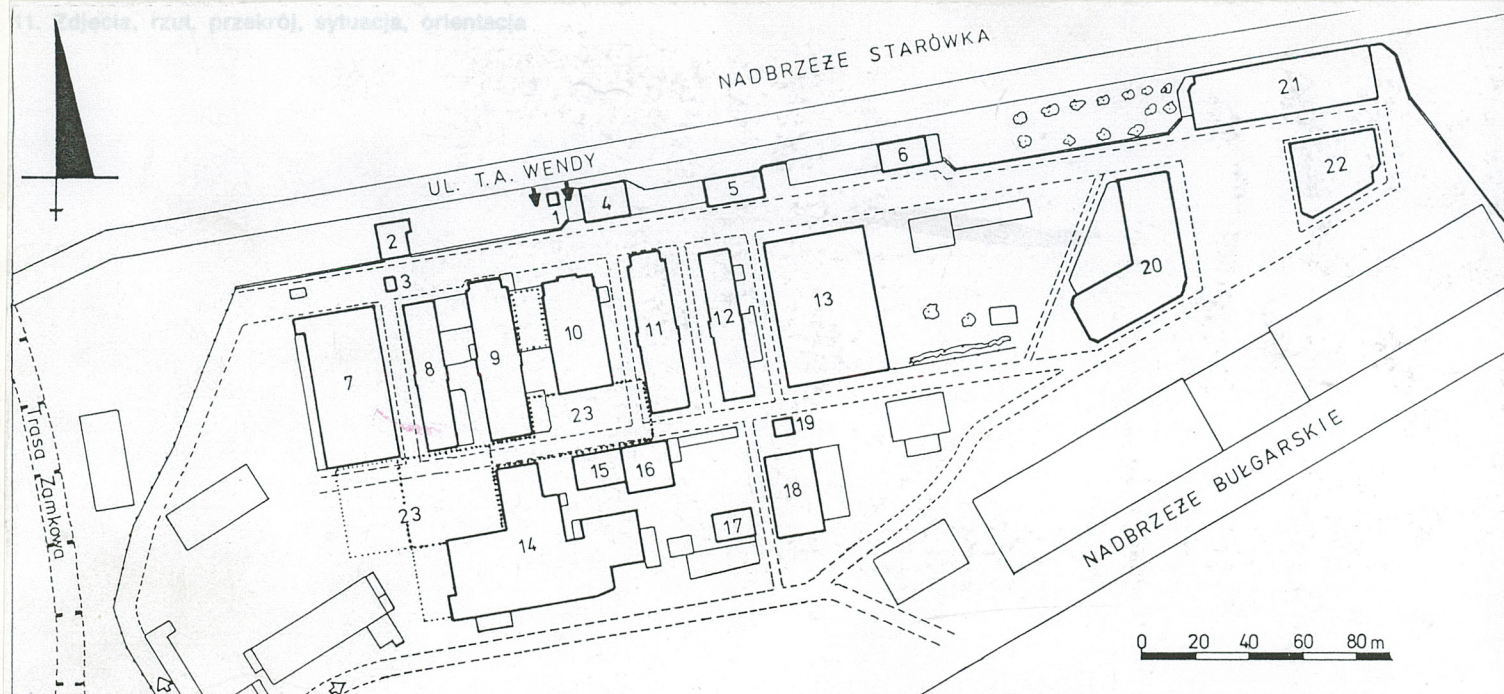
**Przedsiębiorstwo Produk.-Usługowe
"Port Rybacki - GRYF"**

70-651 Szczecin, ul. Władysława IV 1

10. Rejestr zabytków

Nr *4-1358* data *46.12.1997*

1. Plan, rzut, przekrój, sytuacja, orientacja

LEGENDA

24 - zabudowa historyczna

- zabudowa współczesna

----- - drogi

== - ogrodzenia (mury i płoty)

▲ - wjazd (historyczny, współczesny)

1-2 - zabudowa historyczna poza granicami
P.P.U "Port Rybacki Gryf"

1. portiernia

2. zakład uzyskiwania limfy

3. przepompownia

4. dom mieszkalny

5. stajnia

6. budynek gospodarczy

7. hala frontowa uboju bydła

8. obora dla bydła

9. hala uboju bydła

10. hala uboju świń

11. hala uboju nierogacizny

12. obora dla nierogacizny

13. chlewnia targowa

14. chłodnia, maszynownia, kotłownia

15. czyszczalnia (myjnia) flaków

16. lodownia

17. pomieszczenie dla gnoju

18. hala rzeźna chorych zwierząt

19. ubikacja

20. chlewnia i hala sprzedaży świń

21. obora dla bydła

22. obora dla cieląt

23. zaduszenie podwórza rzeźni

Sytuacja

Zespół historycznej rzeźni miejskiej zlokalizowany jest w centrum miasta, na Łasztowni (wyspa po wschodniej stronie Odry Zachodniej), na wysokości Starego Miasta. Zabudowa rozlokowana między rzeką Duńczę (Nadbrzeże Starówka), a Basenem Zachodnim (Nadbrzeże Bułgarskie), po południowej stronie ul. T.A. Wendy; obecnie wchodzi w skład Przedsiębiorstwa Produkcyjno-Usługowego "Porty Rybacki GRYP". Dojazd do zespołu od zachodu, od strony ul. Władysława IV lub Stocznia, przeorientowany po 1945 r. (pierwotnie od strony ul. Wendy).

Zespół wygrodzony od północy i wschodu wysokim murem ceglany (w części północnej mur o uskokowej linii ścian frontowych lub tylnych budynków), zaś od zachodu płotem z płyt betonowych. Po zachodniej stronie ewidencjonowanego założenia wytyczona estakada "Trasy Zamkowej". Teren założenia stosunkowo płaski, w większości utwardzony.

Układ przestrzenny

Historyczny zespół architektoniczny charakteryzuje się kompozycją zwartą - swobodną, ukształtowaną w sposób osiowy i złożoną z dwóch, zasadniczych części.

Część zachodnia, pierwotna, o kompozycji zwartej-geometrycznej, ukształtowanej w sposób osiowy. Zabudowa rozlokowana w trzech ciągach architektonicznych (na osi W-E), rozdzielonych drogami.

W północnej części podwórza, po południowej stronie ul. Wendy, ulokowana jest zabudowa o charakterze administracyjno-biurowym oraz zaplecze gospodarcze dawnej rzeźni; wszystkie obiekty zorientowane są kalenicą do drogi. W skład zabudowy wchodzi, od zachodu: zakład pozyskiwania limfy (ob. budynek celników Nr 2); portiernia (ob. nieużytkowana Nr 1); dom mieszkalny (ob. biurowy Nr 4); stajnia (ob. warsztat Nr 5); budynek gospodarczy (Nr 6). Pośrodku wewnętrznego ciągu komunikacyjnego, na wysokości budynku nr 2, znajduje się przepompownia (Nr 3). Pierwotnie przy portierni znajdowały się wjazdy do rzeźni. Po 1945 r. wyburzono jeden budynek mieszkalny (po zachodniej stronie portierni) oraz okazały budynek restauracyjny (we wschodniej części). Pomiedzy budynkami Nr 4 i 5 ulokowana jest wiata (na miejscu dawnej wozowni), zaś po zachodniej stronie budynku Nr 6 - parterow stołówka.

Pośrodku podwórza, pomiędzy dwoma ciągami komunikacyjnymi, ulokowana jest zabudowa inwentarska i ubojni; wszystkie budynki zorientowane szczytem do drogi, na osi N-S (zgodnie z pierwotnymi założeniami architektonicznymi). Zabudowa skomponowana na osi symetrii lustrzanej, wytyczonej w przedłużeniu dawnego wjazdu od ul. Wendy. Pośrodku posadowiona jest ubojnia dla świń (magazyn Nr 10). Po zachodniej stronie ulokowana jest ubojnia dla krów (ob. nieużytkowana Nr 9) i obora dla bydła (ob. nieużytkowana Nr 8). Po przeciwległej stronie budynku Nr 10 analogiczny układ zabudowy, tzn. ubojnia dla nierogacizny (ob. stolarnia Nr 11) i obora dla nierogacizny (ob. warsztat Nr 12). Na zachodnim skraju tego ciągu zabudowy posadowiona jest ubojnia dla bydła (ob. magazyn Nr 7), a na wschodnim skraju - hala targowa (ob. bud. warszt-magazynowy Nr 13); oba budynki stanowią dominanty architektoniczne.

W południowej części podwórza ulokowana zabudowa zaplecza technicznego oraz sanitarna dawnej rzeźni. Budynki swobodnie rozlokowane między dwoma ciągami komunikacyjnymi, o zróżnicowanej

c.d. wkładka nr 3

Historia

Pierwsza rzeźnia na Łasztowni działała już na przełomie XV/XVI w.; być może na Wyspie Grodzkiej, która od czasów średniowiecza nosiła nazwę "Łąki Rzeźników" (Knochen-Hauer-Wiese lub Schlächterwiese). W owym czasie obowiązywał rzeźników i rybaków zakaz wyrzucania nieczystości do Odry. W tym celu wyznaczono jedno miejsce do składowania odpadków i śmieci.

W 1883 r. wydano zgodę na budowę rzeźni miejskiej lecz dopiero 16.12.1886 r. Rada Miejska w Szczecinie zatwierdziła tę decyzję, ze wskazaniem lokalizacyjnym przy Strasse am Dunzig (ul. Wendy), na terenie dawnej cieślarni miejskiej oraz składu drzewa i smoły. Wybór tego miejsca podyktowany był zarówno korzystnymi warunkami komunikacyjnymi (połączenie drogowe przez most Kłodyny, kolejowe i wodne), jak również wielkością terenu do zagospodarowania (ok. 2,4 ha).

Budowa nowej rzeźni stała się koniecznością wobec zapotrzebowania szybko rozwijającego się miasta. W 1882 r. w Szczecinie konsumowano 12 tys. szt. bydła, po 20 tys. szt. świń i cieląt oraz 30 tys. szt. owiec, zaś w samym mieście ubojnie przerabiały tylko 5 tys. szt. bydła, po 8 tys. szt. świń i cieląt oraz 12 tys. szt. owiec. Produkcja własna stanowiła jedynie 45 % ogólnego zapotrzebowania.

Wg. przewidywanego wzrostu ludności (do 118 tys. w 1897 r) określono, iż spożycie mięsa wzrośnie do ok. 100 tys. szt. rocznie, zaś projektowana rzeźnia przerabiałaby ok. 82 tys. szt. co stanowiłoby 75 % zapotrzebowania

c.d. wkładka nr 1

<p>14. Kubatura</p> <p>w kartach szczegółowych</p>	<p>15. Powierzchnia użytkowa</p> <p>6,59 ha - pow. działki 2/1</p>	<p>16. Przeznaczenie pierwotne</p> <p>rzeźnia miejska</p>	<p>17. Użytkowanie obecne</p> <p>zaplecze administracyjno-magazynowe P.P-U "Gryf"</p>
<p>18. Prace budowlane i konserwatorskie, ich przebieg i dokumentacja</p> <p>W kartach szczegółowych.</p>		<p>19. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy, konstrukcje dachowe, pokrycie dachu, wyposażenie i instalacje)</p> <p>Historyczny układ przestrzenny o czytelnym, pierwotnym założeniu, z wtórnymi, małokubaturowymi nawarstwieniami i nielicznymi ubytkami (budynek mieszkalno-biurowy oraz restauracja). W północnej części założenia wprowadzono sztuczne rozgraniczenie działek, z przemiennym rozgraniczeniem obiektów. Nieczynny wjazd od ul. Wendy.</p> <p>Zachowany pierwotny układ wewnętrznej sieci drożnej (o nawierzchni brukowanej); niektóre wtórnie wyasfaltowane.</p> <p>Stan zachowania poszczególnych obiektów - patrz karty szczegółowe; przy czym w najgorszym stanie technicznym jest kompleks budynków Nr 14 (maszynownia, kotłownia, chłodnia).</p> <p>Podwórza przesłonięte napowietrznymi trakcjami c.o.</p> <p>20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie</p> <p>Ewidencjonowany zespół dawnej rzeźni miejskiej stanowi jeden z nielicznych, całościowo zachowanych założeń przemysłowych, usytuowanych w bezpośrednim sąsiedztwie portu. Zespół budynków tworzy jednorodną kompozycję przestrzenną, powiązaną historycznymi ciągami komunikacyjnymi, z zabudową o wartościach kulturowych i zabytkowych.</p> <p>Ten słabo wyeksponowany układ architektoniczny (przesłonięty od zachodu estakadą "Trasy Zamkowej") <u>winien podlegać prawnej ochronie konserwatorskiej</u>, z określeniem przyszłej funkcji i zetautowaniem rewaloryzacji poszczególnych wnętrz, ciągów komunikacyjnych i obiektów.</p> <p><u>c.d. wkładka nr 6</u></p>	

21. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowywania)

Rejencja Szczecińska - Wydział Prezydialny, syg. 8259, Archiwum Państwowe w Szczecinie.

Zbiór kartograficzny: syg. 361 (1892 r), syg. 818 (1903 r), syg. 179 (1910 r), syg. 292 (1935 r.), Archiwum Państwowe w Szczecinie.

22. Biblioteka

T. Białecki, L. Turek-Kwiatkowska, Szczecin stary i nowy, Szczecin 1991 r.

W. Mayer, Stadtbauert Bauten der Stadtgemeinde Stettin aus den Jahren 1912-17, w: "Archiv Städtischer Bauwerk", Stettin 1921.

K. Pittelkow, R. Schmelzkopf, Heimathaffen Stettin, Cuxhaven 1987 r.

W. Schroder, Der Schlacht und Viehof in Stettin, w: Randow, Ein Heimatbuch des Kreises, 1933.

Szczecin na starych widokówkach, cz. 3. Z biegiem Odry, Szczecin 1996 r.

Verwaltungsbericht der Stadt Stettin, 1883 - 1937.

23. Źródła ikonograficzne i fotografia (rodzaj, miejsce przechowywania, sygnatury)

Mapa stolikowa Szczecina z kon. XIX w. - kserokopia ze zbiorów BDZ w Szczecinie.

Plan von Stettin (reprint) z 1939 r) - kserokopia.

24. Uwagi różne *nw inw. 290/d*

Wnioski konserwatorskie konsultowano z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków w Szczecinie.

25. Opracował

tekst mgr Waldemar Witek - BSiDK Sz-n, 09.1996 r.

imię, nazwisko, data, podpis

plany, rysunki mgr Waldemar Witek - BSiDK Sz-n, 09.1996 r.

imię, nazwisko, data, podpis

zdjęcia fotogr. mgr Cezary Nowakowski - BSiDK Sz-n, 09.1996 r.

imię, nazwisko, data, podpis

miejsce przechowywania negatywów PSOZ w Szczecinie

KARTA PO WYPEŁNIENIU PODLEGA OCHRONIE NA PODSTAWIE PRZEPISÓW PRAWA AUTORSKIEGO

26. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

27. Załączniki

12 wkładek

1. Miejscowość S Z C Z E C I N	2. Obiekt (jak w karcie) RZEŹNIA MIEJSKA	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego) tekst, foto
--	--	--

c.d. rubr. nr 12

miasta.

W latach 1888-89 władze miejskie przekazały 4.557 Mk na projekt rzeźni, którego autorami byli: C. Kruhl (miejski radca budowlany) i C. Schmidt (mistrz budowlany urzędu rejencji). Wg. projektu wszystkie budynki inwentarsko-produkcyjne zostały ulokowane na osi północ-południe, tak aby żadna ze ścian długich nie była narażona na nadmierne nasłonecznienie. W sensie architektonicznym budynki wzorowane były na analogicznych obiektach z Chemnitz, Hannoveru i Lipska.

Projekt rzeźni miejskiej

Bezpośrednio przy Strasse am Dunzig zgrupowano budynki mieszkalno-administracyjne, portiernię oraz zakład pozyskiwania limfy i stajnię z remizą (wozownią).

Pośrodku założenia ulokowano najwyższy i największy budynek rzeźni - halę uboju świń. Po prawej i lewej stronie tego budynku rozlokowano dwa, lustrzanie symetryczne zespoły budynków; w zachodniej części ubojnia dla bydła oraz obora dla bydła, zaś w części wschodniej ubojnia dla nierogacizny i obora dla nierogacizny.

W południowej części założenia (bezpośrednio po południowej stronie ubojni dla bydła) projektowano chłodnię, połączoną - od wschodu - z maszynownią i kotłownią; analogiczną chłodnię planowano również po południowej stronie ubojni dla nierogacizny (obiekt niezrealizowany). Między obiema chłodniami ulokowano myjnię flaków. Na połud-wschodnim krańcu podwórza projektowano halę uboju sanitarnego; budynek ten miał być odgródzony - od reszty zabudowy - wysokim murem; przy murze przewidywano pomieszczenie dla gnoju.

Zarezerwowano także place dla dalszej rozbudowy rzeźni: w części wschodniej o wym. 50,2 x 12,6 m; w części zachodniej o wym. 53 x 22,5 m.

Budynki inwentarskie i ubojnie miały być murowane, osadzone na palowych fundamentach, z trwałymi posadzkami (aby umożliwić wnikanie krwi i tłuszczu), cokoły obłożone płytami granitowymi, fasady z cegły ceramicznej, wrota obite blachą, zaś dachy z szerokimi okapami. W północnej ścianie szczytowej hali uboju świń przewidywano umieszczenie zegara, który znajdowałby się w osi głównego wejścia do rzeźni.

Kalendarium budowy i rozbudowy rzeźni

W latach 1889-90 władze miejskie wydały na budowę rzeźni 361.336 Mk

W latach 1891-92 przy budowie rzeźni ukończono prace murarskie i postawiono więźbę dachową w następujących budynkach: bud. administracyjnym, mieszkalnym, portierni, stajni, oborze dla bydła i nierogacizny, ubojni dla bydła i nierogacizny, hali uboju sanitarnego, czyszczalni flaków, ubikacji i prawdopodobnie maszynowni i kotłowni.

W latach 1892-93 ukończono wnętrza we wszystkich, w/w obiektach oraz ustawiono maszyny, aparaty i kotły, a także zainstalowano oświetlenie elektryczne. Oprócz tego wytyczono i wybrukowano drogi wewnętrzne.

Wkładkę założył:

c.d. wkładka nr 2

mgr W. Witek, 09.1996 r.

Miejsce przechowywania negatywów:

Oprac. BSiDK Sz-n, ul. Jagiełły 9a/11, (0-91 489-076)

Wzór ODZ 1978 r.

1.

2.

3.

1. Miejscowość S Z C Z E C I N	2. Obiekt (jak w karcie) RZEŹNIA MIEJSKA	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego) tekst, foto
--	--	--

c.d. rubr. nr 12

W latach 1894-95 na terenie rzeźni wykonano prace ziemne i ruszt palowy pod budowę restauracji oraz chlewnię targową; ogólny koszt tych prac wyniósł 89.053 Mk.

W latach 1895-96 wydatki na rzeźnię wyniosły 165.948 Mk oraz 11.961 Mk (na budowę nadbrzeża). W owym czasie ukończono w stanie surowym restaurację oraz chlewnię targową.

W latach 1896-97 wydatkowano 202.742 Mk. W owym czasie zrealizowano budynek restauracyjny. Chlewnię targową i oborę dla cieląt ukończono do wysokości boksów. Rozpoczęto budowę drugiej chlewni i ukończono w stanie surowym. Wykonano palowanie i fundamentowanie terenu pod nowy budynek obory. Poza tym zrealizowano sieć kanalizacyjną i wodociagową, a także rozpoczęto żwirowanie tego terenu.

W latach 1897-98 ukończono prace wykończeniowe we wszystkich, w/w wnętrzach, zaś oborę zrealizowano w stanie surowym. Oprócz tego wykonano dalsze żwirowanie i brukowanie ulic.

W lipcu 1898 r. formalnie ukończono budowę rzeźni miejskiej.

W latach 1899-1900 zakończono budowę drugiej chlewni a także rozbudowano maszynownię i chłodnię. W owym czasie przebudowano skład nawozu oraz zrealizowano przyłącze kolejowe.

W latach 1900-01 rozpoczęto budowę muru nadbrzeża rzeźni.

W latach 1906-07 wykonano prace ziemne i palowanie przy rozbudowie flakowni.

W latach 1907-08 wybudowano halę chłodniczą, przebudowano maszynownię oraz powiększono kotłownię.

3.04.1909 r. zrealizowano prace przy nowej chłodni i powiększeniu maszynowni.

W 1911 r. założono fabrykę lodu na miejscu starej flakowni, poprzez przebudowę budynku i nowe wyposażenie.

W 1915 r. wykonano zadanie podwórza pomiędzy starą i nową chłodnią (ok. 1.300 m²) oraz ukończono nową halę uboju (w stanie surowym).

W 1916 r. oddano do użytku ubojnię dla krów.

W 1923 r. w rzeźni ubito 38.316 szt. zwierząt. Prowadzono także ubój koszerne (284 szt.) oraz ubój dla policji (307 szt.). Fabryka lodu produkował 9.468 centnarów lodu.

W 1924 r. ubito 92.461 szt. zwierząt (w tym 335 szt. koszerne i 328 w ubojni policyjnej).

W 1925 r. wzniesiono największą budowlę rzeźni - halę sprzedaży świń, zrealizowaną po powiększeniu starej chlewni.

W 1935 r. ubito 108.121 szt. zwierząt.

W 1937 r. ubito 124.367 szt. zwierząt oraz wyprodukowano 756 ton lodu.

W czasie II wojny światowej przy ul. Wendy (Dunzig Str), na terenie rzeźni, mieścił obóz zbiorczy (Gemeinschaftslager). Do 1945 r. zespół rzeźni miejskiej skomunikowany był ze śródmieściem przez most Kłodny i linią tramwajową Nr 5.

Wkładkę założył: mgr W. Witek, 09.1996 r.

c.d. wkładka nr 3

Miejsce przechowywania negatywów: PSOZ w Szczecinie
Oprac. BSIDK Sz-n, ul. Jagiełły 9a/11, (0-91 489-076)

Wzór ODZ 1978 r.

4.

5.

6.

7.

1. Miejscowość S Z C Z E C I N	2. Obiekt (jak w karcie) RZEŹNIA MIEJSKA	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego) tekst, foto
-----------------------------------	---	---

c.d. rubr. nr 12

3.10.1945 r. zespół rzeźni miejskiej przekazany został władzom polskim; przy czym cała Łasztownia pozostawała (do 1947 r) w administracji wojsk radzieckich. Do lat 80-tych zespół budynków był użytkowany przez Zakłady Mięsne w Szczecinie; następnie przejęty przez Przedsiębiorstwo Połowów Dalekomorskich i Usług Rybackich "Gryf", które użytkowało sąsiednie Nadbrzeże Bułgarskie. Dnia 24.08.1994 r. prawo wieczystego użytkowania i własność budynków przejęło Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Usługowe "Porty Rybacki GRYF". Obecnie budynki dawnej rzeźni miejskiej pełnią głównie funkcje magazynowe lub biurowe (wynajmowane także firmom zewnętrznym); kilka obiektów jest nieużytkowanych.

c.d. rubr. nr 13

orientacji i formach architektonicznych. W części połud-zachodniej ulokowany jest kompleks wielkokubaturowych budynków (chłodnia, maszynownia i kołtownia z kominem Nr 14). Po północnej stronie budynku Nr 14 posadowiona jest myjnia flaków (ob. magazyn Nr 15) i lodownia (ob. magazyn Nr 16). We wschodniej części tego ciągu zabudowy ulokowany jest budynek uboju sanitarnego (ob. warsztat Nr 18); ubikacja (ob. magazyn Nr 17); pomieszczenie dla gnoju (ob. warsztat Nr 17). W/opisane ciągi zabudowy są "obudowane" wtórnymi przybudówkami o charakterze magazynowym lub garażowym. Teren między budynkiem Nr 14 i Nr 7-10 jest zadaszony (w tym pierwotne, na betonowych filarach).

Część wschodnia o kompozycji zwartej - geometrycznej, ukształtowanej w sposób zamknięty. Zabudowa tworzy jednorodne stylowo wnętrze architektoniczne o wartościach zabytkowych. W skład zabudowy wchodzi trzy obiekty: chlewnia i hala sprzedaży świń (ob. bud. admin-biurowy Nr 20); obora dla bydła (ob. magazyn Nr 21); obora dla cieląt (ob. magazyn Nr 22). Pomiedzy budynkami wytyczone ciągi komunikacyjne oraz przestronne, czteroboczne podwórze.

Pomiedzy obu, w/opisanymi częściami znajduje się niewielki, trapezowaty plac obsadzony niskopienną zielenią, ze współczesnymi budynkami o charakterze garażowo-magazynowym. Wzdłuż Nadbrzeża Bułgarskiego ulokowany jest ciąg współczesnych, wielkokubaturowych chłodni oraz blok biurowy. Po połud-zachodniej stronie zespołu rzeźni ulokowane są współczesne budynki zaplecza P.P-U "Port RyBacki Gryf" oraz betonowy, wielokondygnacyjny bunkier obrony cywilnej, wzniesiony na przełomie lat 40/50-tych.

Główne ciągi komunikacyjne o wtórnej nawierzchni asfaltowej; pozostałe drogi oraz podwórza o nawierzchni brukowanej. Chodniki z kostki kamiennej lub częściowo betonowane, nieznacznie wyniesione w stosunku do drogi, z czytelnymi kanałami do spływu wody deszczowej.

Wkładkę założył: mgr W. Witek, 09.1996 r.

c.d. wkładka nr 4

Miejsce przechowywania negatywów: PSOZ w Szczecinie
Oprac. BSIX Sz-n, ul. Jagiełły 9a/11, (0-91 489-076)

Wzór ODZ 1978 r.

8.

9.

10.

11.

1. Miejscowość S Z C Z E C I N	2. Obiekt (jak w karcie) RZEŹNIA MIEJSKA	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego) tekst, foto
-----------------------------------	---	---

c.d. rubr. nr 13

C h a r a k t e r y s t y k a z a b u d o w y

Historyczna zabudowa rzeźni jest architektonicznie zróżnicowana, adekwatnie do rozwarstwienia chronologicznego. Większość zabudowy inwentarsko-produkcyjnej nawiązuje do wielkokubaturowych obiektów przemysłowych lub folwarcznych, a także do sąsiednich budynków portowych. Niektóre ubojnie wzorowane były na analogicznych budynkach z Chemnitz, Hannoveru i Lipska.

W zachodniej, pierwotnej części założenia rzeźni dominują obiekty wzniesione z żółtej cegły ceramicznej, ozdobione lizenami, gzymsami i nadprożami, wykonanymi z czerwonej (wiśniowej) cegły; wszystkie elewacje są starannie spoinowane. We wschodniej części założenia zabudowa wzniesiona z czerwonej cegły ceramicznej, z tynkowanymi ściankami kolankowymi i elementami detalu architektonicznego o historyzujących formach.

Budynki jedno lub dwukondygnacyjne, częściowo podpiwniczone, murowane, osadzone na palach fundamentowych. Cokoły ceglane (licowane kamiennymi okładzinami) lub z kostki granitowej. Ściany z cegły pełnej na zaprawie wapienno-cementowej, o przekroju w przyziemiu 45-60 cm. Elewacje wykonane z cegły licówki, spoinowane; parapety i niektóre fryzy - z ceramicznych (glazurowanych) płytek lub kształtek. Ściany wewnętrzne również murowane, wyprawione wapiennymi lub cementowo-wapiennymi tynkami, malowane, z glazurą do wysokości okien. Stropy ceramiczne, odcinkowe na stalowych dźwigarach, wsparte na podciągach i metalowych słupach. Posadzki betonowe, z płytek terakota lub bruk. Więźby dachowe drewniane, pierwotne, o ustroju krokwiowo-płatwiowo-kleszczowym. Dachy kryte ceramiczną dachówką zakładkową lub karpiówką; sporadycznie dachówką cementową lub eternitem i papą. Stolarka okienna i drzwiowa zróżnicowana, metalowa i drewniana, nietypowa. Instalacje elektryczne, odgromowe, wod-kan., c.o., wentylacyjna, system rynien spustowych; większość instalacji niezynna.

Wkładkę założył: mgr W. Witek, 09.1996 r.

Miejsce przechowywania negatywów:
Oprac. BSIDK Sz-n, ul. Jagiełły 9a/11, (0-91 489-076)

Wzór ODZ 1978 r.

12.

13.

14.

15.

1. Miejscowość S Z C Z E C I N	2. Obiekt (jak w karcie) RZEŻNIA MIEJSKA	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego) tekst, foto
-----------------------------------	---	---

c.d. rubr. nr 13

Wykaz obiektów z kartami szczegółowymi:

1. Przepompownia - Nr 3	11. Chlewnia targowa - Nr 13
2. Dom mieszkalny - Nr 4	12. Czyszczalnia flaków - Nr 15
3. Stajnia - Nr 5	13. Lodownia - Nr 16
4. Budynek gospodarczy - Nr 6	14. Budynek dla gnoju - Nr 17
5. Hala uboju bydła - Nr 7	15. Hala rzeźna chorych zwierząt - Nr 18
5. Obora dla bydła - Nr 8	16. Ubikacja - Nr 19
7. Hala uboju bydła - Nr 9	17. Chlewnia i hala sprzedaży świń - Nr 20
8. Hala uboju świń - Nr 10	18. Obora dla bydła - Nr 21
9. Hala uboju nierogacizny - Nr 11	19. Obora dla cieląt - Nr 22
10. Obora dla nierogacizny - Nr 12	

Opis pozostałej zabudowy (historycznej):Chłodnia - maszynownia - kotłownia Nr 14 (fot. 16)

Jest to kompleks murowanych, dwukondygnacyjnych, wielofazowych budynków, o analogicznej formie architektonicznej jak zabudowa inwentarska. Pierwsze budynki wzniesiono w l. 90-tych XIX w., a następnie rozbudowano w latach 1907-1909. Pierotnie hala chłodnicza miała wymiary 42 x 11,5 m, z 47 komorami chłodniczymi dla określonego rodzaju mięsa; urządzenia chłodnicze wykonano wg. projektu Raula Picketa z Berlina. Maszynownia miała wymiary 26 x 11 m i wyposażona była w maszynę parową, zestaw kompresyjny i dynamo oświetleniowe.

Obecnie budynek jest nieużytkowany (w złym stanie technicznym); grozi zawaleniem - przewidziany do wyburzenia.

Zakład pozyskiwania limfy, ob. bud. celników Nr 2 (fot. 17)

Obiekt położony poza obecnymi granicami P.P-U Port Rybacki Gryf.

Jest to budynek murowany, dwufazowy (wzniesiony w l. 90-tych XIX w. i rozbudowany w l. 20-tych XX w.), o rozczłonkowanej bryle, o pierwotnym wystroju elewacji z elementami historycznej stolarki. Pierwotnie były tu niewielkie pomieszczenia inwentarskie, pokoje szczepień oraz pracownię weterynaryjne.

Obiekt użytkowany, w dobrym stanie technicznym.

Portiernia Nr 1 (fot. 18)

Obiekt poza obecnymi granicami P.P-U Port Rybacki Gryf.

Wkładkę założył:

mgr W. Witek, 09.1996 r.

Miejsce przechowywania negatywów:

Oprac. BSIX Sz-n, ul. Jagiełły 9a/11, (0-91 489-076)

c.d. wkładka nr 6

Wzór ODZ 1978 r.

16.

17.

18.

19.

1. Miejscowość S Z C Z E C I N	2. Obiekt (jak w karcie) RZEŹNIA MIEJSKA	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego) tekst, foto
-----------------------------------	---	---

c.d. rubr. nr 13

Jest to niewielki, parterowy budynek murowany, wzniesiony w pierwszym etapie budowy rzeźni, tj. w l. 90-tych XIX w. Obiekt nieużytkowany.

Zadaszenie podwórza Nr 23 (fot. 19)

Jest to żelbetonowa wiata, nakryta 2-spadowym dachem.

Opis budynków nieistniejących:

Budynek administracyjno-mieszkalny ulokowany był po zachodniej stronie portierni, o analogicznej formie architektonicznej jak bud. mieszkalny Nr 4.

Budynek restauracyjny (ksero nr 3) - ulokowany w ciągu zabudowy przy Dunzig Str. (ul. Wendy), pomiędzy stajnią (nr 5), a oborą dla bydła (nr 22). Był to budynek murowany, dwukondygnacyjny, o nieregularnym rzucie, nakryty wysokim dachem, z dekoracyjnie opracowanymi elewacjami (w szczycie zachodnim umieszczone były herby Szczecina oraz data 1897).

c.d. rubr. nr 20

Wg. autora zespół budynków po dawnej rzeźni miejskiej mógłby pełnić funkcje handlowo-wystawiennicze, przy założeniu, iż władze miejskie zgłosiłyby akces do takiej działalności; teren ten posiada dogodne warunki ekspozycyjno-magazynowe, z bezpośrednią komunikacją drogową, kolejową i wodną.

Historyczny zespół architektoniczny należy objąć strefami ochrony konserwatorskiej, wyznaczonymi w ramach działki Nr 2/1 (obr. 83 Śr.).

STREFA "A" - pełnej ochrony konserwatorskiej

Jest to podwórze wschodnie, wyznaczone przez trzy budynki inwentarskie, tworzące jednorodne stylistycznie wnętrze architektoniczne.

Zalecenia konserwatorskie:

- 1) zachowanie historycznie ukształtowanego wnętrza architektonicznego, ze wszystkimi elementami pierwotnej kompozycji.
- 2) zachowanie rozplanowania dróg wewnętrznych oraz kształtu placu (podwórza), z brukowaną nawierzchnią.
- 3) usunięcie z podwórza napowietrznej trójki instalacji c.o.
- 4) wprowadzenie elementów zieleni wysokopiennej po południowej stronie podwórza, w formie zielonego szpaleru, który przesłoniłby ciąg współczesnej zabudowy Nadbrzeża Bułgarskiego.

Wkładkę założył: mgr W. Witek, 09.1996 r.

c.d. wkładka nr 7

Miejsce przechowywania negatywów:
Oprac. BSiDK Sz-n, ul. Jagiełły 9a/11, (0-91 489-076)

Wzór ODZ 1978 r.

20.

21.

1. Miejscowość S Z C Z E C I N	2. Obiekt (jak w karcie) RZEŹNIA MIEJSKA	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego) tekst, mapy (plany)
-----------------------------------	---	---

c.d. rubr. nr 20

5) wpisanie obiektów do rejestru zabytków.

STREFA "B" - ochrony konserwatorskiej

Całość historycznej zabudowy zawartej pomiędzy ul. Wendy, a południowym ciągiem komunikacyjnym. Granice strefy wyznaczałyby drogi (od północy, wschodu i południa), mur ogrodzeniowy oraz skraj zabudowy na wysokości budynku nr 7 i zadaszenia nr 23. Obszar ten podlegałby rygorom ochrony konserwatorskiej w zakresie utrzymania zasadniczych elementów rozplanowania, istniejącej substancji budowlanej oraz określenia charakteru i skali nowej zabudowy.

Zalecenia konserwatorskie:

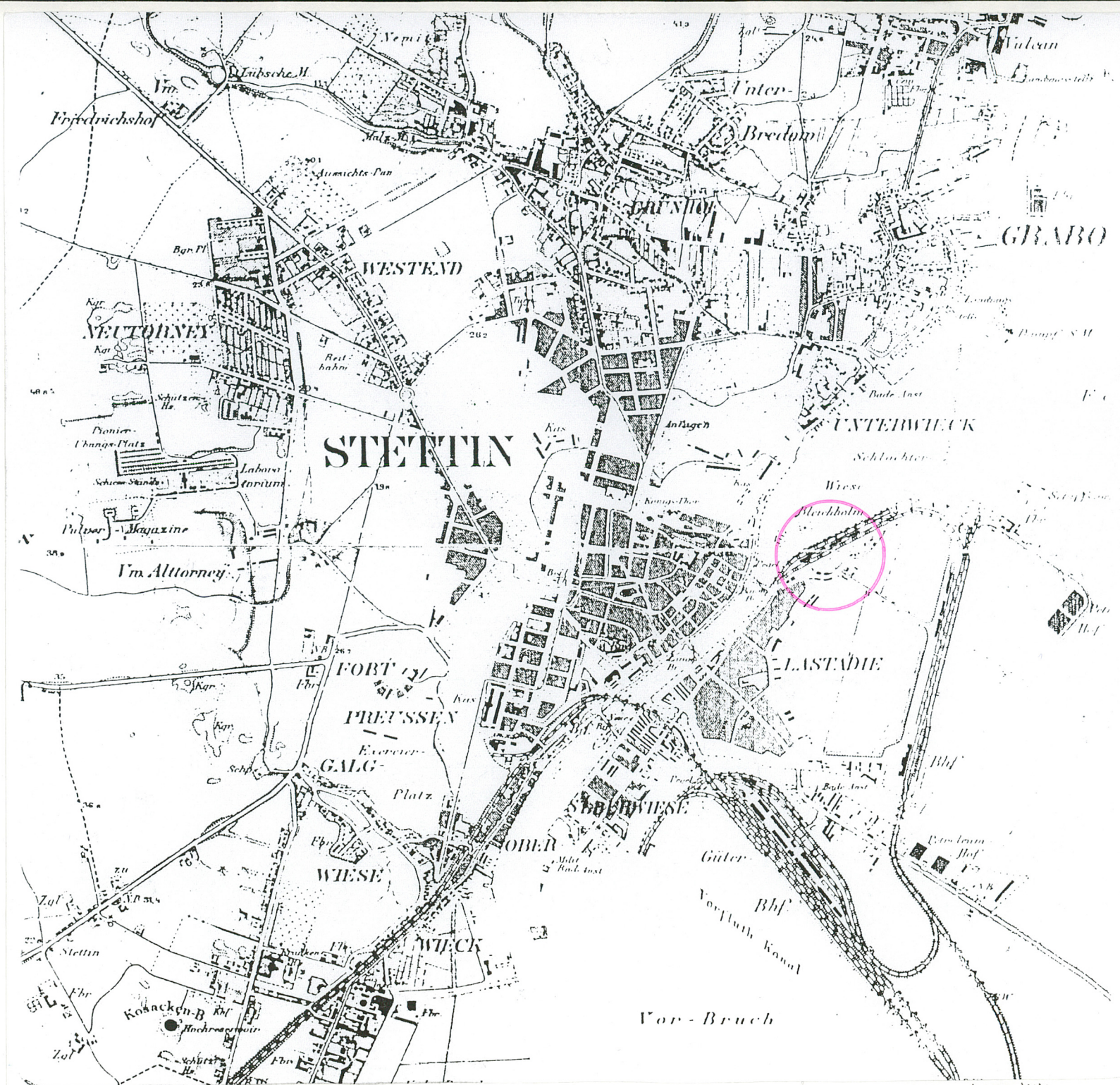
- 1) zachowanie historycznej struktury zabudowy.
- 2) utrzymanie obiektów o wartościach kulturowych.
- 3) rewitalizacja historycznych budynków (w myśl zaleceń podanych w kartach szczegółowych), ze szczególnym uwzględnieniem kształtu bryły, formy dachu i architektonicznego ukształtowania elewacji
- wskazane oczyszczenie elewacji i ujednolicenie pokrycia dachowego.
- 4) uczynienie dróg pomiędzy budynkami Nr 8 - 9 - 10 lub wykorzystanie tej przestrzeni do nowych celów, co wiązałoby się z pewną dowolnością w sposobie organizowania elewacji wewnętrznych tych budynków.
- 5) wyburzenie zbędnych (wtórnych) przybudówek oraz "ewentualnie" obiektów historycznych, których stan techniczny grozi zawaleniem (np. kompleks budynków chłodni, maszynowni i kotłowni - Nr 14).
- 6) Rewitalizacja współczesnych obiektów, które są istotne dla obecnego funkcjonowania tego zespołu (np. stołówka, warsztat, garaże - z zaleceniem urozmaicenia elewacji, ewentualnie nadbudowanie dodatkowej kondygnacji z wysokimi dachami).
- zagospodarowanie betonowego bunkra w obecnej formie architektonicznej i określenie nowej funkcji (po dokonaniu sownej ekspertyzy konstrukcyjnej).
- 7) zachowanie i rewitalizacja historycznego zadaszenia w celu ewentualnego wykorzystania powierzchni użytkowych;
- zdemontowanie wtórnych zadaszeń (szczególnie w obrębie budynku nr 10) i uczynienie ciągów komunikacyjnych i wnętrz.
- 9) zachowanie historycznego układu ciągów komunikacyjnych z brukowaną nawierzchnią dróg oraz ceramiczno-kamiennymi chodnikami.
- 10) usunięcie napowietrznej trakcji instalacji c.o., która przesłania elewacje pierwotnej zabudowy.
- 11) ujednolicenie konstrukcji i wystroju ceglanego ogrodzenia.

Wkładkę założył: mgr W. Witek, 09.1996 r.
.....

c.d. wkładka nr 8

Miejsce przechowywania negatywów:
Oprac. BSiDK Sz-n, ul. Jagiełły 9a/11, (0-91 489-076)

Wzór ODZ 1978 r.

1. Miejscowość S Z C Z E C I N	2. Obiekt (jak w karcie) RZEŹNIA MIEJSKA	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego) tekst, mapy
-----------------------------------	---	---

c.d. rubr. nr 20

- 12) dostosowanie nowej zabudowy (ulożonej jedynie w pierzei północnej, w pustkach lub w miejscach po ewentualnych wyburzeniach) do historycznej kompozycji przestrzennej w zakresie skali i formy bryły, przy założeniu harmonijnego współistnienia elementów kompozycji historycznej i współczesnej.
- 13) zagospodarowanie placu po wschodniej stronie budynku Nr 13 (hala targowa) na miejsca parkingowe z elementami zieleni niskopiennej.
- 14) wpisanie do rejestru zabytków budynku Nr 7 (ubojnia dla bydła) i budynku Nr 13 (hala targowa).

* Wszelkie prace budowlane w obrębie w/opisanych stref ochrony konserwatorskiej winny być konsultowane z Państwową Służbą Ochrony Zabytków w Szczecinie i realizowane zgodnie z programem prac konserwatorskich.

Spis fotografii:

1. Zespół rzeźni miejskiej - widok ogólny od zachodu (z Trasy Zamkowej)
2. :-:- - widok ogólny od zachodu (z Trasy Zamkowej)
3. :-:- - widok ogólny od połud-zachodu (z Trasy Zamkowej)
4. :-:- - zabudowa przy ul. Wendy, widok od zachodu
5. :-:- - zabudowa przy ul. Wendy, widok od wschodu
6. :-:- - zabudowa przy środkowym ciągu komunikacyjnym, widok od wschodu
7. :-:- - wnętrze (podwórze) pośrodku zespołu architektonicznego
8. :-:- - wnętrze, w osi drogi między budynkami Nr 7 i 8
9. :-:- - wnętrze, w osi drogi między budynkami Nr 10 i 11
10. :-:- - wnętrze, w osi drogi między budynkami Nr 11 i 12
11. :-:- - wnętrze, w osi drogi między budynkami Nr 12 i 13
12. :-:- - fragment podwórza w południowej części zespołu (d. podwórze sanitarne)
13. :-:- - droga południowa, widok w kierunku podwórza wschodniego
14. :-:- - podwórze wschodnie, widok ogólny od połud-wschodu
15. :-:- - podwórze wschodnie, widok ogólny od połud-zachodu
16. :-:- - chłodnia - maszynownia - kotłownia Nr 14
17. :-:- - zakład pozyskiwania limfy (ob. bud. celników Nr 2), poza granicami P.P-U Port Rybacki Gryf
18. :-:- - portiernia Nr 1 (ob. poza granicami P.P-U Port Rybacki Gryf)
19. :-:- - betonowe zadaszenie po południowej stronie budynku Nr 7

Wkładkę założył: 20. parterowy budynek posadowiony na miejscu d. restauracji
(poza granicami P.P-U Port Rybacki Gryf)

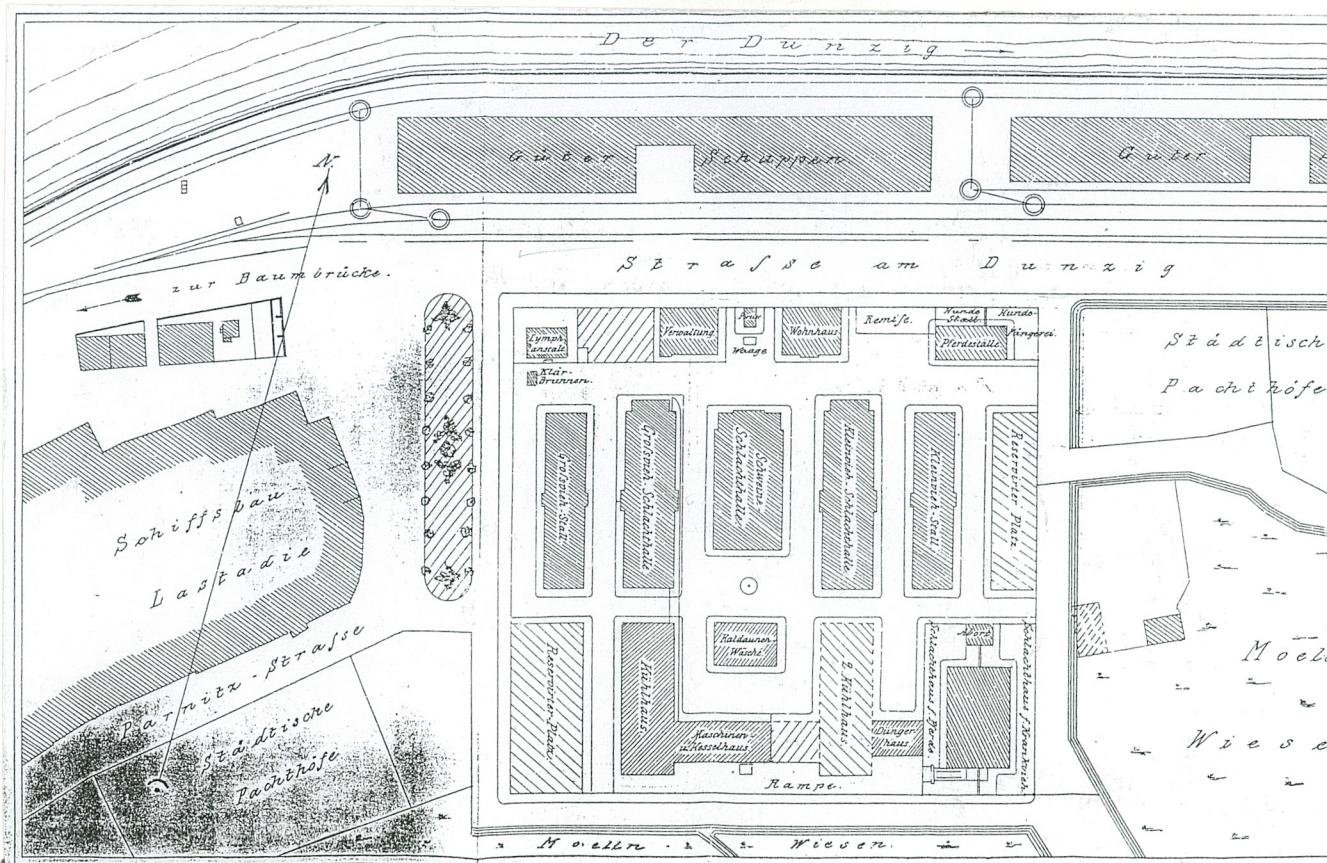
Miejsce przechowywania negatywów: 21. betonowy bunkier z lat 40-tych XX w.

Oprac. BSIX Sz-n, ul. Jagiełły 9a/11, (0-91 489-076)

1. Miejscowość S Z C Z E C I N	2. Obiekt (jak w karcie) RZEŹNIA MIEJSKA	3. Zawartość wkladki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego) tekst, mapy
---	---	---

Spis widokówek (ksero):

- 1) Nadbrzeże Starówka - widok z Wałów Chrobrego - ok. 1910 r.
- 2) Sterowiec "Graf Zeppelin" nad Odrą - widok na zabudowę - ok. l. 20-tych XX w.
- 3) Rzeźnia miejska (bud. restauracyjny i zabudowa podwórza wschodniego) - ok. 1905 r.
- 4) Widok ogólny na Łasztownię, od wschodu - l. 20-te XX w.

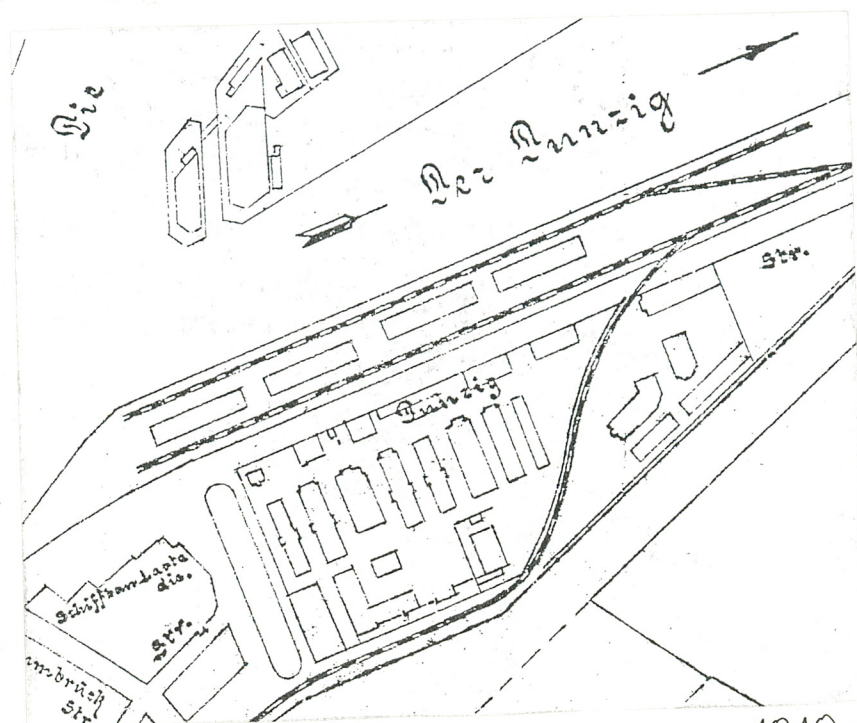
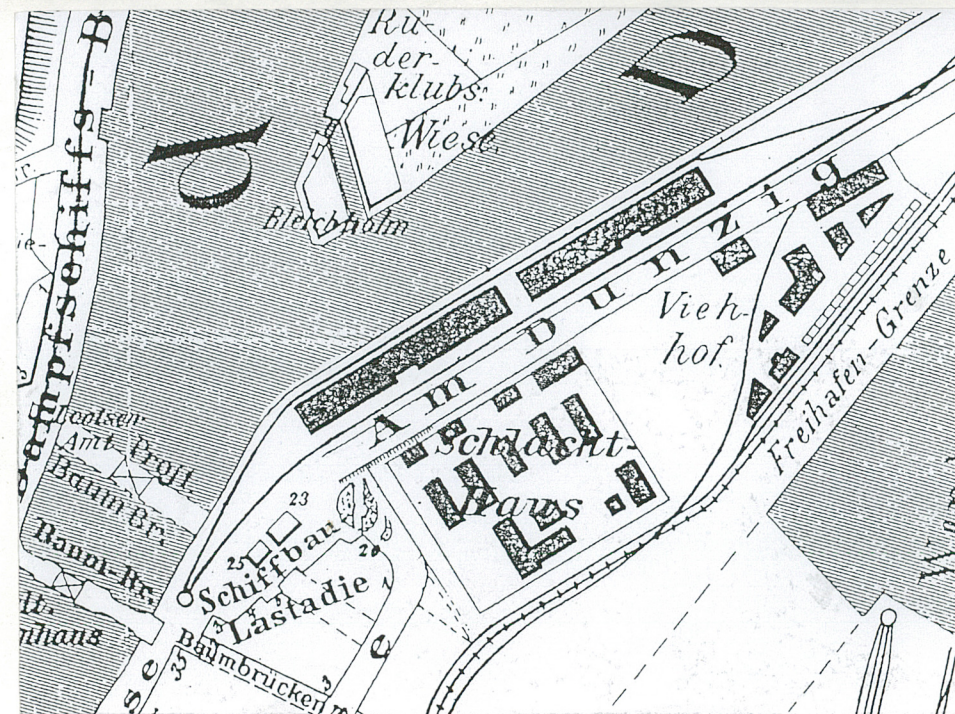
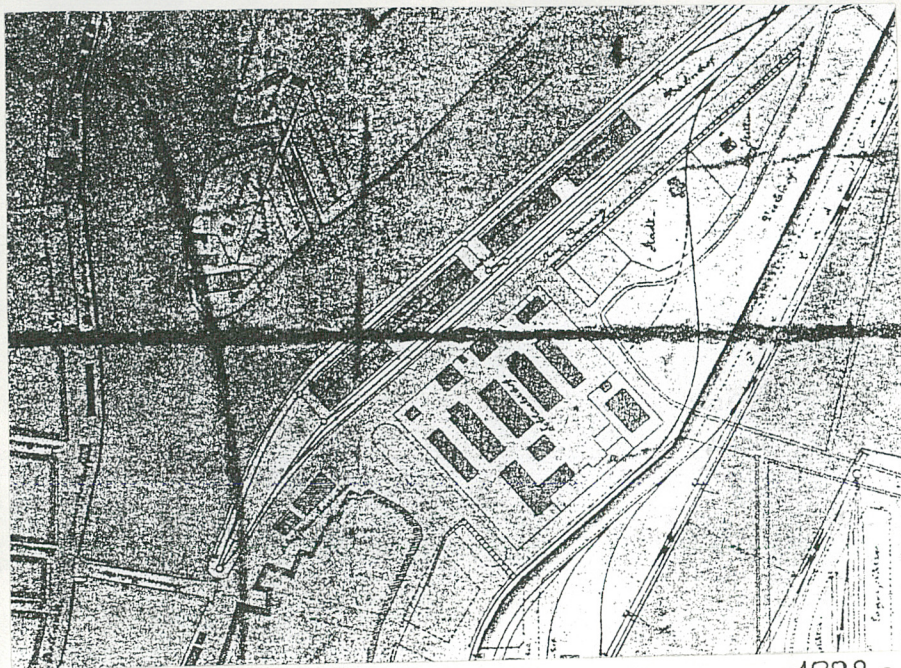

Wkładkę założył:

Miejsce przechowywania negatywów:
Oprac. BSIDK Sz-n, ul. Jagiełły 9a/11, (0-91 489-076)

1889 г.

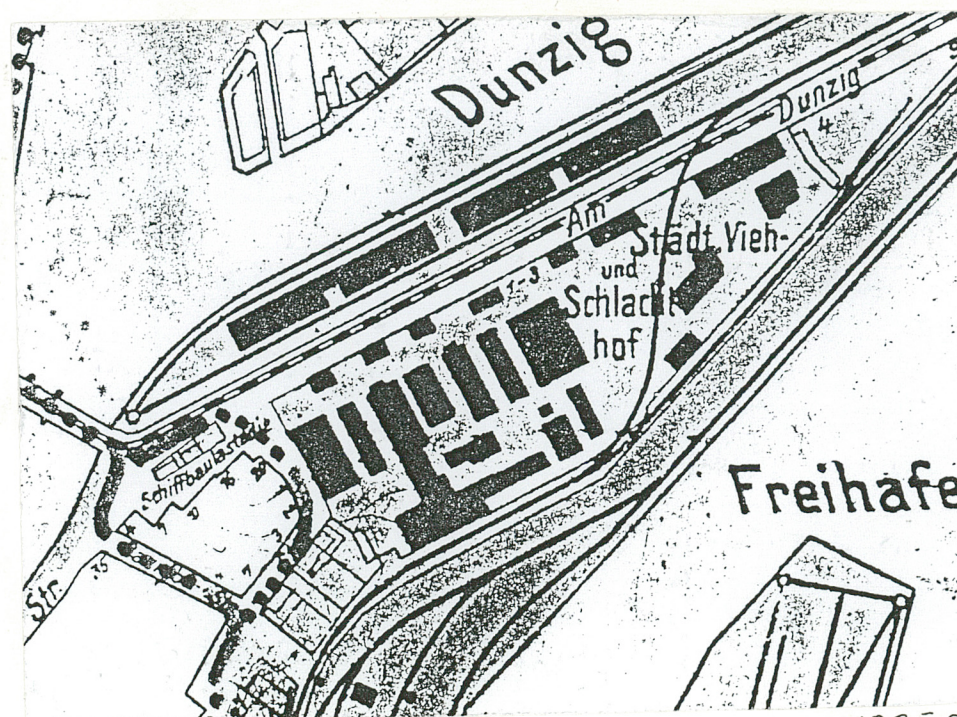
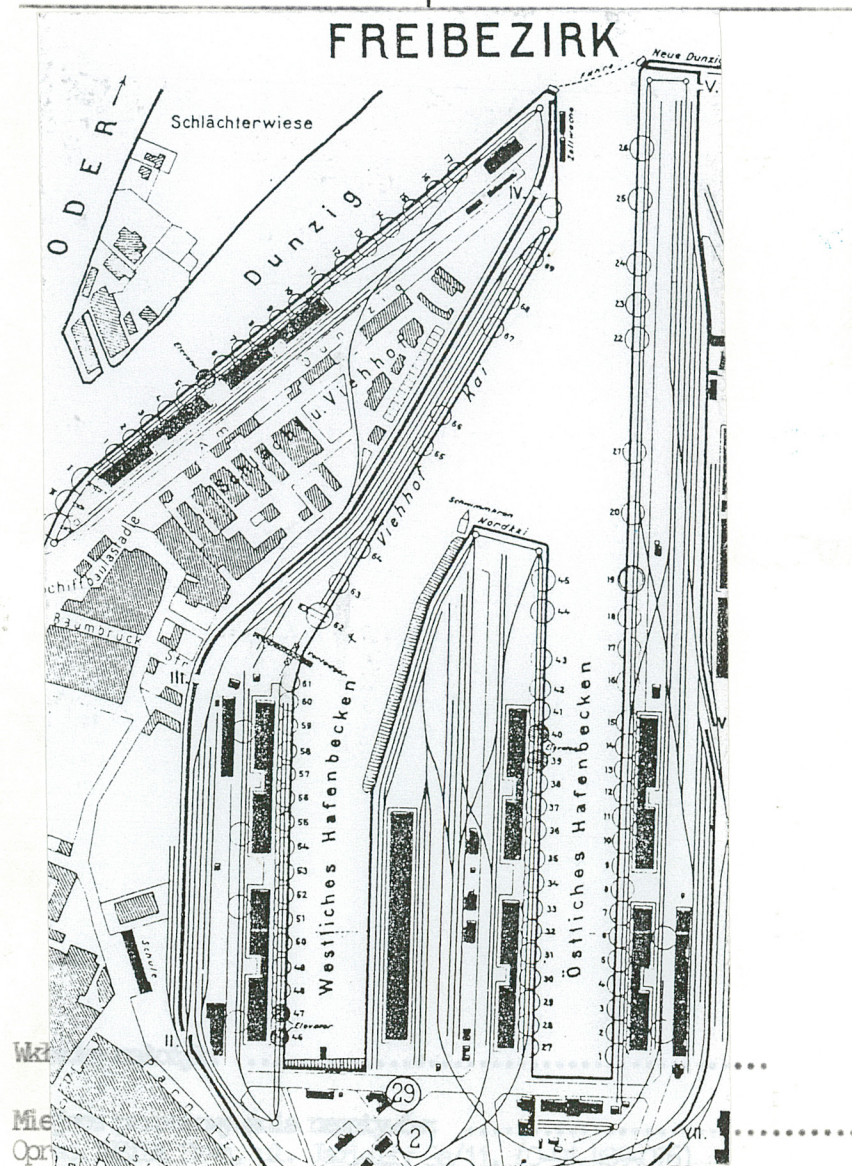
Wzór ODZ 1978 r.

1. Miejscowość
SZCZECIN

2. Obiekt (jak w karcie)
RZEŹNIA MIEJSKA

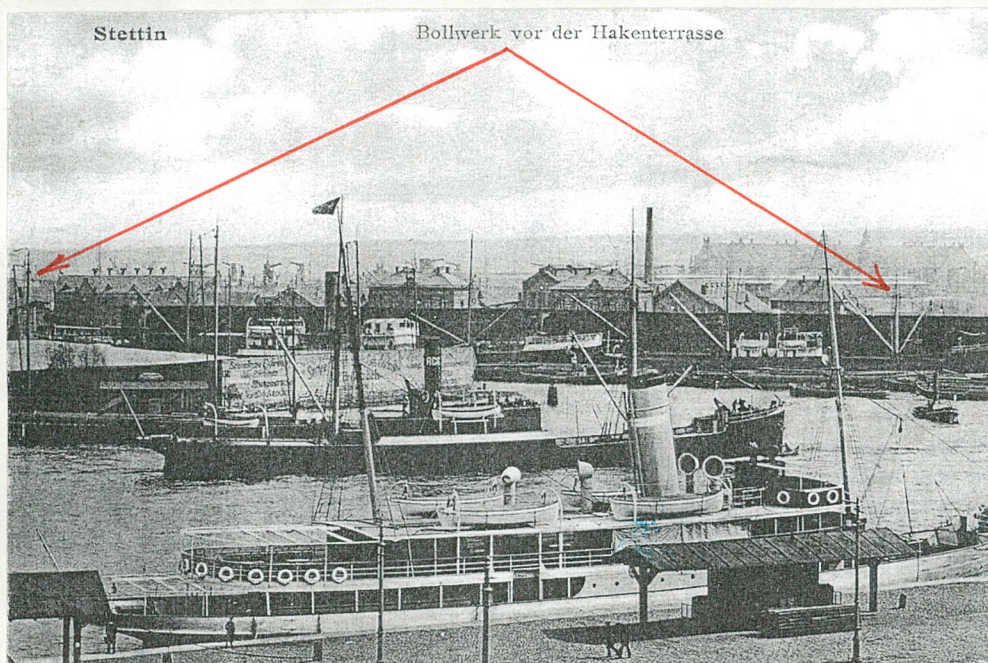
3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)
mapy, widoki

1935.

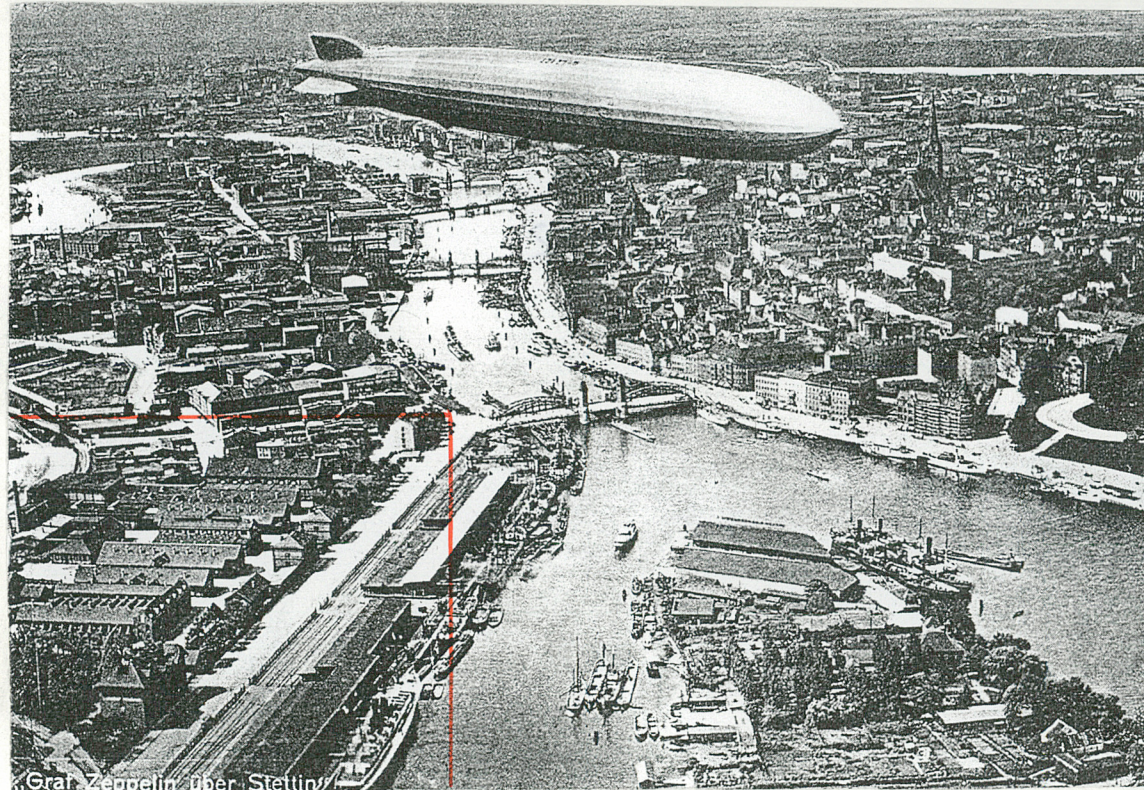
l. 20-te XX

Wzór ODZ 1978 r.

1. 10-te XX w.

1)

Graf Zeppelin über Stettin
1. 20-te XX w.

2)

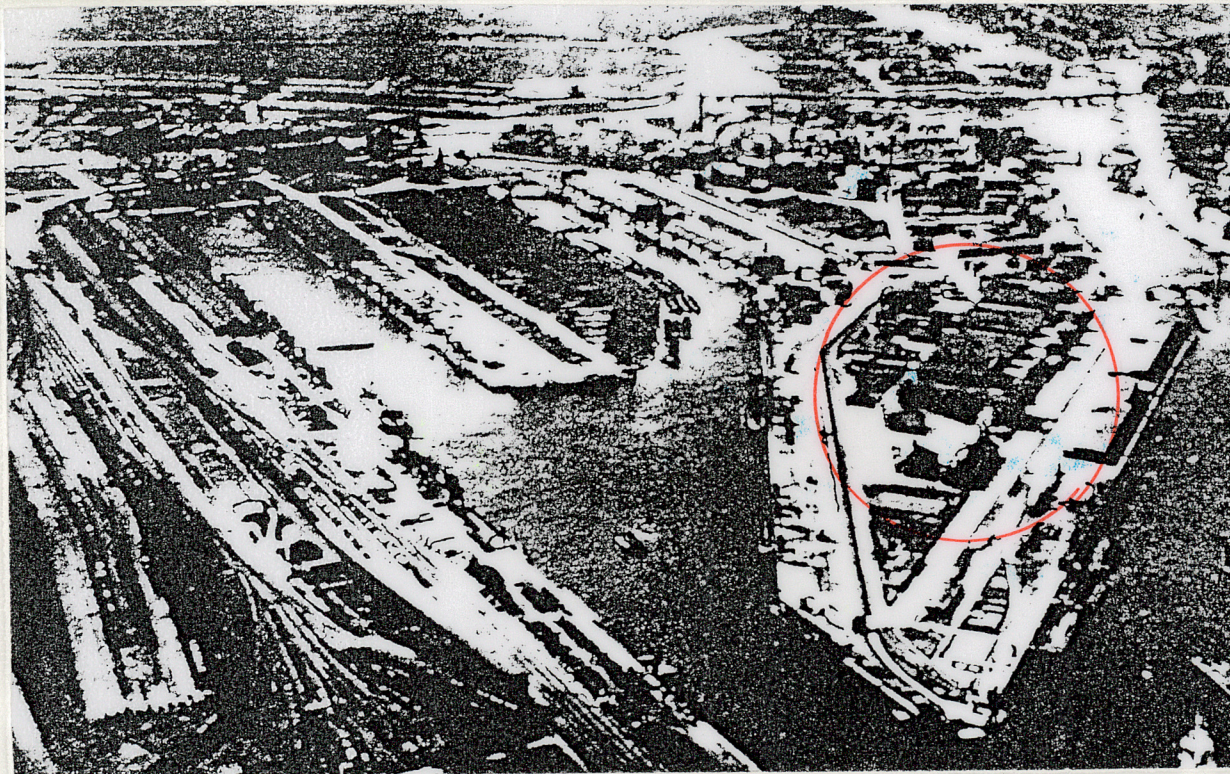
ok. 1905 r

3)

1. Miejscowość
S Z C Z E C I N

2. Obiekt (jak w karcie)
RZEŹNIA MIEJSKA

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)
mapy, rozwarstwienie chronologiczne

l. 20-te XX w.

4)

Wkładkę założył:

Miejsce przechowywania negatywów:

Oprac. BSiDK Sz-n, ul. Jagiełły 9a/11, (0-91 439-076)

Wzór OLZ 1978 r.

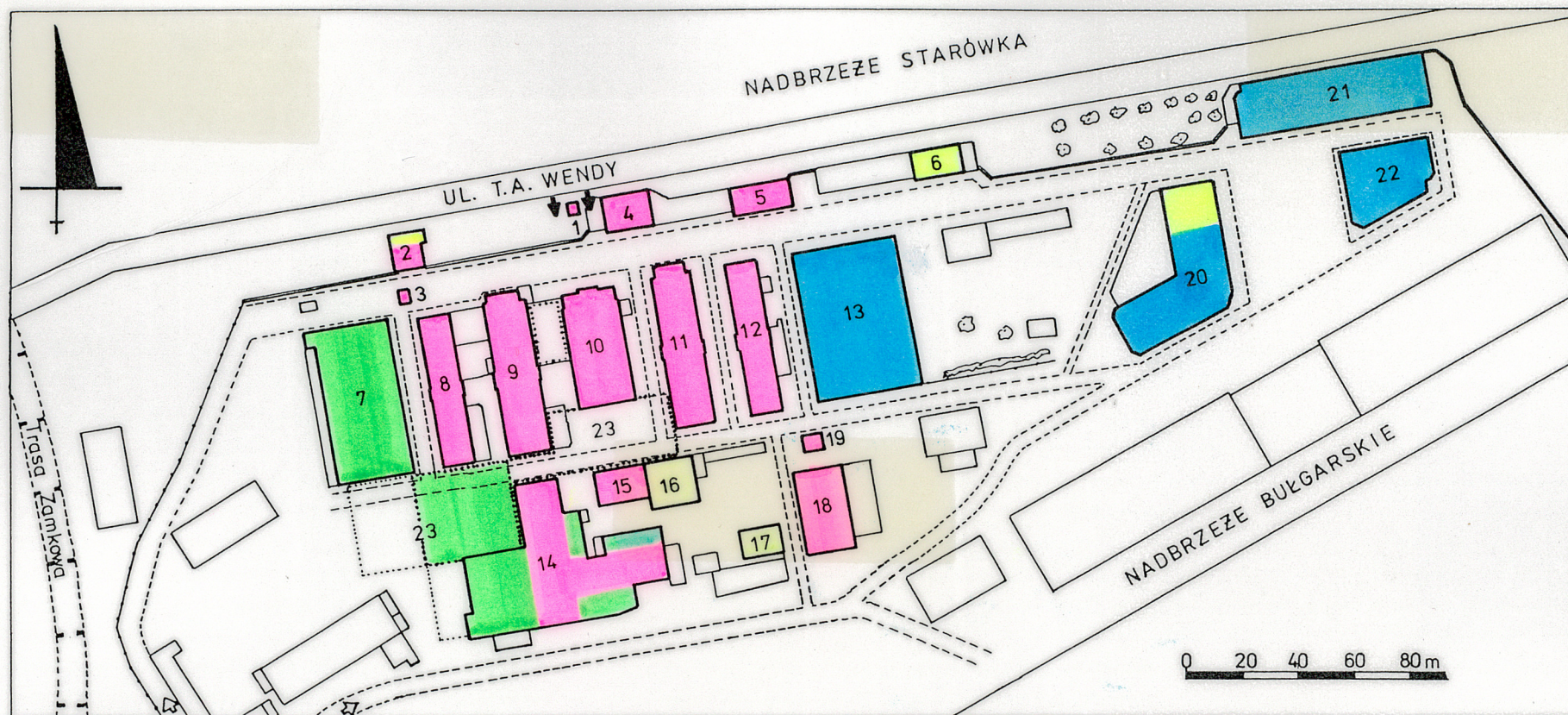
ROZWARSTWIENIE CHRONOLOGICZNE:

1891 - 1893

1. 10-te XX w.

kon. XIX w.

1. 20-te XX w.

LEGENDA

24 - zabudowa historyczna

- zabudowa współczesna

- drogi

- ogrodzenia (mury i płoty)

↑ ↗ - wjazd (historyczny, współczesny)

1-2 - zabudowa historyczna poza granicami P.P.U "Port Rybacki Gryf"

1. portiernia

2. zakład uzyskiwania limfy

3. przepompownia

4. dom mieszkalny

5. stajnia

6. budynek gospodarczy

7. hala frontowa uboju bydła

8. obora dla bydła

9. hala uboju bydła

10. hala uboju świń

11. hala uboju nierogacizny

12. obora dla nierogacizny

13. chlewnia targowa

14. chłodnia, maszynownia, kotłownia

15. czyszczalnia (myjnia) flaków

16. lodownia

17. pomieszczenie dla gnoju

18. hala rzeźni chorych zwierząt

19. ubikacja

20. chlewnia i hala sprzedaży świń

21. obora dla bydła

22. obora dla cieląt

23. zadaszenie podwórza rzeźni

WNIOSKI KONSERWATORSKIE:

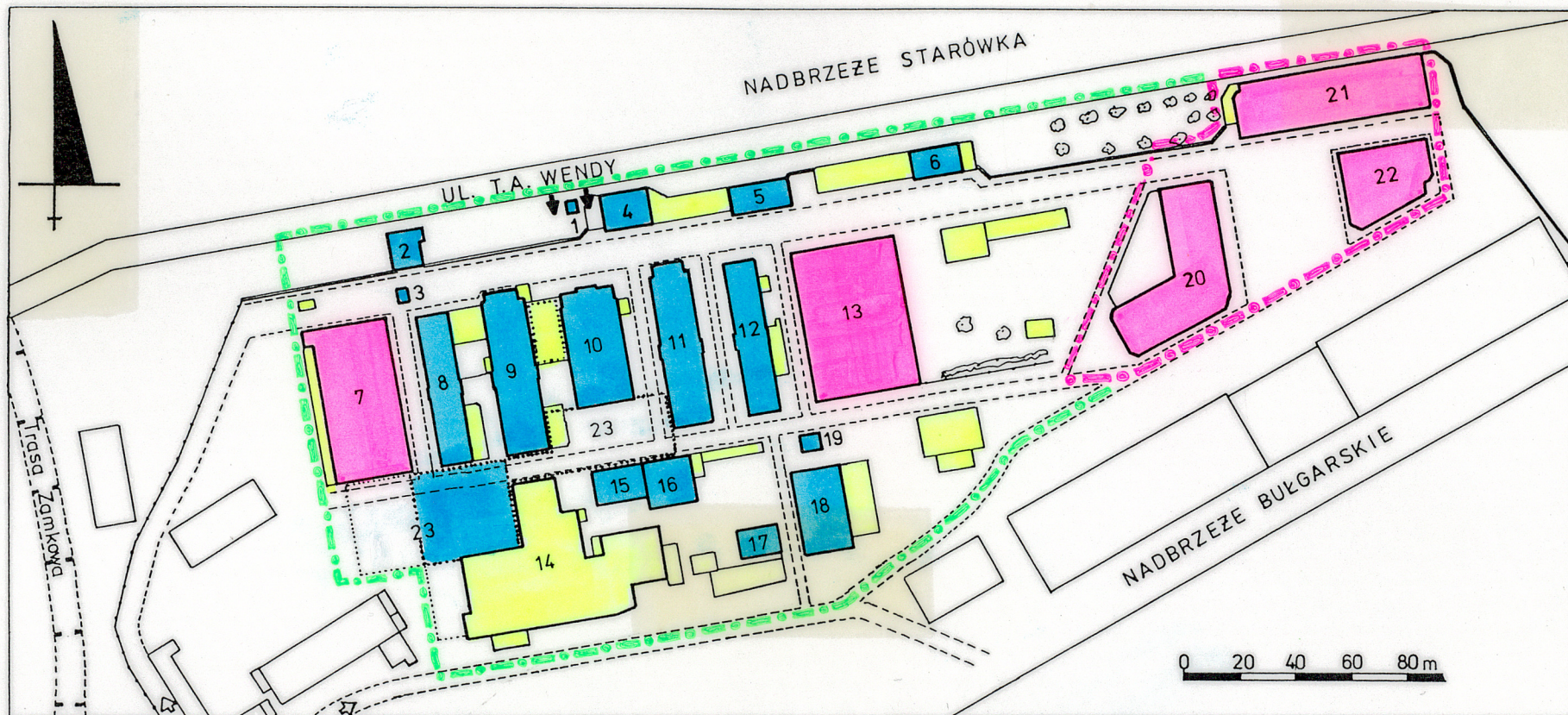
STREFA "A"

STREFA "B"

● - obiekty o wartościach zabytkowych

● - obiekty o wartościach kulturowych

● - obiekty do wyburzenia lub rewaloryzacji

LEGENDA

24 - zabudowa historyczna

- zabudowa współczesna

----- drogi

==+== ogrodzenia (mury i płoty)

▲ ▲ - wjazd (historyczny, współczesny)

1-2 - zabudowa historyczna poza granicami
P.P.-U "Port Rybacki Gryf"

1. portiernia

2. zakład uzyskiwania limfy

3. przepompownia

4. dom mieszkalny

5. stajnia

6. budynek gospodarczy

7. hala frontowa uboju bydła

8. obora dla bydła

9. hala uboju bydła

10. hala uboju świń

11. hala uboju nierogacizny

12. obora dla nierogacizny

13. chlewnia targowa

14. chłodnia, maszynownia, kotłownia

15. czyszczalnia (myjnia) flaków

16. lodownia

17. pomieszczenie dla gnoju

18. hala rzeźni chorych zwierząt

19. ubikacja

20. chlewnia i hala sprzedaży świń

21. obora dla bydła

22. obora dla cieląt

23. zadaszenie podwórza rzeźni